

FRIESCHE SPREEKWOORDEN EN GEZEGDEN.

(Verzameld door WALING DYKSTRA).

Niet voorkomende in „Uit Friesland's Volksleven” Deel II,
blz. 277 en vlgg.

Vervolg van deel XXII, blz. 105—116.

---

laeitse.

Hy lake dat it hert him tsjin 'e ribben oan sloech. Hij lachte dat het hart hem tegen de ribben sloeg. Hij had een hevige lachbui.

De jeld komt net mei laeitzen. De ouderdom bereikt men niet al lachende, komt niet zonder zorgen.

Pas op! laeitse dy net to barsten, de bukclaper is dea. Pas op! lach je niet tot bersten, de buikclapper is dood.

It iene laket om 't oare. Het een lacht om het ander. Van smakelooze rangschikking of opschik.

lân.

Wé him dy yn in kwea lân berne is en hy wol er altyd wer hinne. Wee hem, die in een kwaad land geboren is en hij wil er immer weêr heen. De booze zoekt steeds weêr het kwaad.

Der is nin profeet yn syn eigen lân forheven. Er is (wordt) geen profeet in zijn eigen land verheven.

Lâns-man skâns-man. Landsman schandeman.

Dat is lân dêr 't men de luzen wol mei de swiipe op jeije kin. Weiland waar men de luizen wel met de zweep op kan drijven; zeer dor en kaal.

It lân stiet koaljocht onder wetter. Het land staat blank (koollicht, glimmend als een vuurkool) onder water.

Lân, dêr mei in oar oer rinne, der mei weirinne kinne se net. Land, daar mogen anderen over loopen, er mee wegloopen kunnen ze niet. Grondbezit is een veilig bezit.

Peaske is yn 't lân! Paasch is in het land! Gezegd als men eens op iets bijzonder lekkers wordt onthaald.

Dêr 't myn skoarstien bêst rikket, dêr is myn faderlân. Waar mijne schoorsteen het beste rookt (mijn bestaan het beste is) daar is mijn vaderland. Gezegde van een cosmopoliet.

lape.

Better in rare lape, as in moai gat. Beter een onooglijke lap dan een fraai gat. Beter gering zonder- dan aanzienlijk met schulden.

Al wer in lape. Al weer een lap, bijdrage tot aanvulling van het tekort.

Gûl om goarre, lape om lorre. Oud paard om knoi, lap om lor. Hoil. Lood om oud ijzer.

Hy het in lape op 'e jas. Hij heeft een lap op zijn jas, een wandaad op zijn geweten.

Hja het in lape op 'e rôk. Zij heeft een lap op haar rok, een onecht kind.

Hwet kin me yen al hwet oanwenne, sei baes skroar, en hy helle in lape fen syn eigen broek troch 't skjirre-each. Wat kan men zich al niet tot eene gewoonte maken, zei de snijder en haalde een lap van zijn eigen broek door het oog der schaar.

lêst (last).

It ein scil de lêst drage. Het einde zal den last dragen. Van iets waarvan men een ongelukkig einde voorziet.

Moaiwêzen is neat as lêst. Mooi opgepronkt (bijzonder fraai gekleed) te zijn is maar lastig.

Hwet men net wit, dêr het men gjin lêst fen. Wat men niet weet, daar heeft men geen hinder van.

Ongelearde meanders ha folle lêst fen stiennen en strontbulten. Ongeofende maaiers hebben veel last van steenen en mesthoopjes. Een onbekwame meent allerlei hindernissen bij zijn werk te ontmoeten.

Dat is in lêstich, (in mâl) séskip. Dat is een lastig, een leelijk zeeschip, een zeer onhandelbaar persoon (man of vrouw), lastig om er meê om te gaan.

let, lêst (laatst).

Hwet letter hjir, hwet letter dêr. Hoe later hier vandaan, hoe later ter plaatse der bestemming.

Lette hjouwer waechst ek. Late haver groeit ook.

Hja is de earste net en scil de lêste net wêze. Zij is (in dit geval) de eerste niet en zal de laatste niet zijn. Vergoelijking als een meisje haar eer heeft verloren.

In bytsje to let is folle to let. Een weinig te laat is veel te laat.

As 't to let is scil 't wêze. Wanneer het te laat is zal men zich inspannen. Heeft men door zorgeloosheid of losbandigheid zijn ongeluk veroorzaakt, dan wil men ijverig en oppassend gaan worden.

Hy leit foar 't lêste anker. Hij ligt voor het laatste anker = op zijn sterfbed.

Lêst komme en earst baes wêze. Die het laatst is gekomen, wil de eerste viool spelen. Ook gezegd van een klein kindje dat het zijne moeder nog al lastig maakt.

Dy 't lûdst ropt, komt lêst oan bar. Wie het hardst roept komt het laatst aan beurt.

It lêst huget yen bêst. Het laatst ondervondene herinnert men zich 't best. Daarnaar eene omstandigheid te beoordeelen kan onjuist zijn.

lever.

Hy het twa levers (of twa magen) en gjin hert. Hij heeft twee levers (of magen) en geen hart. Iemand zonder moed.

Dat taest op 'e lever. Dat maakt indruk. Eene toespraak die men aanhoort of een opstel, dat men leest.

Flink foar de lever wei prate. Rondborstig onomwonden zijn meening zeggen.

It hert sit him onder 'e lever. Het hart zit hem onder de lever; hij is een lafaard.

Immen nei de lever (ook nei de ljerre) tingje. Iemand naar den lever dingen; letterl. hem bekampen, overdr. sterk bij hem op iets aandringen. In faem nei de lever tingje, om hare hand dingen.

libben, libje.

Dy 't lêst forteld het, libbet yet. Hij die het (wel wat ongelooftijke) stukje 't laatst verteld heeft, leeft nog. Ook: Dy 't lêst forteld het, is de mûle noch wiet — dy is de broek yet waerm.

Wês mar gjin knies-ear; dy 't langst libbet kriget dôch de héle boel. Wees maar geen knies-oor; wie 't langst leeft krijgt toch alles. Taai der lichtzinnigheid. — Ook in scherts gezegd.

Wy moatte libje en libje litte — mar dêr kin de slachter net fen libje. Wij moeten leven en laten leven, — maar daar kan de slager niet van leven.

Der is gjin better libben as in goed libben. Er is geen beter leven dan een goed leven. Bedoeld wordt: een genotvol, lekker leven.

Hy kriget tofolle om to stjerren en to min om to libjen. Hij krijgt te veel om (van honger) te sterven en te weinig om (behoorlijk) van te leven.

It libbet allegearre, mar 't libbet ongelyk. Allen leven, maar allen leven niet gelijk. De levensomstandigheden der menschen zijn zeer verschillend.

Better hjoed mei eare stoarn, as libje yn sonde en skande moarn. Beter heden met eere te sterven, dan morgen in sonde en schande te leven.

Syn libben hinget oan in siden tried. Zijn leven hangt aan een zijden draad; hij verkeert in groot levensgevaar, door ziekte of anders.

In forgotten boarger in rêstich libben. Een vergeten burger, een gerust leven.

lichte. (Verb. opheffen, lichter maken).

Immen de hûch lichte. Iemand den huig lichten, boven op zijn hoofd een haar uittrekken en bovenaan op den linkerarm wrijven. (Volksgeloof.) Fig. iemand grof laten betalen, hem afzetten of oplichten.

Immens doopsetel lichte. Iemands doopcedul (doopbewijs) aflezen. Overdr. Iemands wandaden opsommen, hatelijk hem aantoonen, dat hij niet veel bijzonders is. — Vóór 1812, toen er geen registers van den burgerlijken stand bestonden, moest in vele gevallen de doopcedul doen, wat thans de geboorte-acte doet.

Immen de hân lichte. Iemand het betalen zijner schuld door gedeeltelijke kwijtschelding gemakkelijk maken.

Immen fen 'e soallen lichte. Iemand van de zolen lichten; vechtende iemand opheffen om hem op den grond te werpen.

Men moat lichte en swierje kinne. Men moet kunnen lichten en verzwaren, nemen en geven, zich naar de omstandigheden weten te schikken.

lige.

Dy 't fen ligen biswimet, moat by dy man net sitte. Wie van liegen kan bezwijmen moet bij dien man niet zitten (omdat hij veel liegt).

Hy liicht dat me 't fiele en taeste kin. Hij liegt dat het voel- en tastbaar is.

Hy kin sa lige, dat er kjel wiridt as er ris wierheit seit. Hij is zoozeer aan liegen gewoon, dat hij schrikt wanneer hij eens waarheid spreekt.

Ik mei 't wol ris hearre, dat se lige, as se 't mar moai dogge. Ik hoor het wel eens gaarne, dat er gelogen wordt, wanneer men het slechts bevallig doet.

Dat liicht er net om. Dat liegt er niet om; dat treft pijnlijk; ook: dat kost vreeselijk veel geld.

Hy liicht it sa fier as er waerm is. Hij liegt dat zoover hij warm is; er is geen siertje van waar.

Hy liicht noait of hy is der sels by. Hij liegt nooit dan in zijn eigen bijzijn. Gezegd van iemand, die nog al eens liegt.

Hyngetetyskers en bargeeijers binne altyd stom-earlike ljue, dy lige noait of hja binne er sels by. Paardenrossers en zwijnenkoopers zijn altijd door en door eerlijke lieden, zij liegen nooit dan in eigen tegenwoordigheid.

liif.

Ik mis al safolle ribben út myn liif. Ik mis reeds zoovele ribben uit mijn liif. — Gezegde eener vrouw die eenige kinderen heeft gebaard.

Hy is sa meager dat men de ribben yn syn liif wol telle kin. Hij is zoo mager dat men zijne ribben kan tellen. Ook van een mager paard.

Hy het altyd in liifol swierrichheid. Hij is steeds zeer zwaartillend.

It liif grommelt him dêr danich oer. Hij pruttelt knorrig over iets dat hem slecht aanstaat.

lyts.

Lyts fen stik en bryk fan skik. Klein van persoon en misvormd van gestalte.

Dy lytse kin wol yn dy greate ta foer. Dat nietig persoonkje kan in dien kolossus tot voering dienen.

De lytse binne der net om de greate yn 't gat to krûpen. De kleinen zijn er niet om de grooten in den aars te kruipen, zich voor hen te vernederen.

ljocht.

Dat kin gjin ljocht fordrage. Dat kan geen daglicht verdragen. Het is eene onzuivere, verdachte zaak.

Dat is in lantearne sonder ljocht. Dat veroorzaakt duisternis, onderschept het licht. — Ook van iemand die zich voordoeft als een man van beteekenis, maar in den grond een nulliteit is.

Der is gjin ljocht sa skel of der is in skaed by. Er is geen licht zoo helder of er is een schaduw bij.

Hy fortsjinnet deis frij ljocht en nachts frij klompedragen. Hij verdient 's daags vrij licht en 's nachts vrij klompendragen.

Ironisch gezegde, wanneer iemand eenige bezigheid verricht zonder belooning.

loai.

By de itenstafel is hy net loai. Bij het middagmaal is hij geen luiaard.

Hy lukt oan 'e loailine — oan 't loaije lyntsje. Hij trekt aan de lullijn — aan het luie lijntje; hij luiert bij zijn werk.

Fen loaiterjen kin de skoarstien net rikje. Van luieren kan de schoorsteen niet rooken.

Hy is to loai om nei de sinne to sjên. Hij is te lui om naar de zon te kijken; in erge mate lui.

Loaijens is gjin lammens. Luiheid is geen lamheid, dus niet onherstelbaar. Ook: Wirgens (vermoeidheid) is gjin lammens.

mâlke. (subst.) melke (verb.)

Hy is taei to meltsen. Taai te melken is eene koe die bij 't melken niet gemakkelijk hare melk laat vloeien. Overdr. een gierigaard, die zich niet gemakkelijk geld laat afpraten. Vgl. Dl. II, 407a.

Hy het net folle yn 'e mâlke to krommeljen. Holl. Niet veel in de melk te brokken.

Me moat soargje yn 'e mâlkestap to bliuwen. Men zorge in den melkstep te blijven, hoede zich voor uitspattingen. Bij het dragen van twee emmers melk aan een juk, dient men de juiste vaste stap (de melkstep) te houden om de melk niet te doen scholperen.

Hy is in hjerstmelker. Hij is een herfstmelker, die bij alle weer en wind op zijn post staat.

Dat is dreage flut en gjin sierke reamme der op. Dat is slappe melk, geen siertje room er op; iets onbeduidends, zonder eenige degelijkheid. Vooral ook van onbeduidend gepraat.

man.

In man kin syn eigen hichte net bifiemje. Een man kan zijn eigen hoogte niet met de armen meten (zijn eigen waarde niet schatten).

Soks hie 'k foar dy man syn doar net socht. Zoo iets zou ik voor zijn deur niet hebben gezocht, daartoe achtte 'k hem niet in staat. In gunstigen en ongunstigen zin.

Dy man scil 't dak net gau fen 't hús waeije. Dien man zal het dak niet licht van zijn huis waaïen, hij is een man in bonis.

By dy man komt men yn 't apteek (in de apotheek). Hij laat zich voor alles peperduur betalen.

Hy het dy man oan 't lyntsje. Hij heeft dien man aan zijn lijntje; leidt hem naar zijn wil.

Dy man het in pearterssiel. Die man heeft een scheeps-jagersziel, geen zeer nauwgezet geweten.

In âld man by in jong wiif is gau blus, spoedig uitgespeeld.

Hy is in man fen twa wirden. Hij is een man van twee woorden; is niet op zijn woord te vertrouwen.

Men kin dy man mei in stürts line fen 't sté krije. Men kan dien man met een stuivers-lijn van zijne plaats leiden; gemakkelijk van standpunt doen veranderen.

Dat iten stiet by de man. Die spijs staat bij den man, is zeer voedzaam, vereischt eene gezonde maag.

Dy man brûkt twa ljochten. Die man gebruikt twee lichten; hij is dubbelhartig, schijnvroom en baatzuchtig.

Oarder moat er wêze, sei de man, en hy waerd opbrocht. Orde moet er zijn, zei de man, en hij werd gearresteerd.

Hy is in dea man op 't goezzebrief. Hij is een doode man op het ganzenbord, een zeer onbeduidend man, zonder levenslust, wilskracht of geestdrift. Vgl. onder dea.

Hy kin in man út it plak keare- Hij kan een man van de plaats weeren, eig. hij kan (bij het werk) de plaats van een man vervullen. Van een zoon des huizes gezegd.

Hy makket net folle mantsjes. Hij maakt niet vele mannetjes, heeft niet veel praats, is stil en gedwee, uit vrees voor iets onaangenaams.

Alle bytsjes helpe, sei de man, en hy pisse yn 'e sé.

Hy wirdt lyts-man. Hij wordt klein-man. De overmoedige wordt kleinmoedig; de grootspreker armzalig. — Hy is to stiiif

om lytsman to wirden. Al gevoelt hij zijn ongelijk, hij is te stijfhoofdig om het te bekennen.

Ut it noarden komt net folle goeds, sei de man, dêr is myn wiif ek wei.

Dit is bislist en bistaet, sei de man. Hy hie syn wiif daet. Hy hinge it fel oer 'e doar, En socht do om in oar. Dit is beslist en afgedaan, zei de man. Hij had zijne vrouw gedood. Hij hing het vel over de deur en zocht toen naar eene andere. Oud rijmpje.

De man en 't wiif rekken twares-om. De man en zijne vrouw geraakten met hun tweeën, kregen tweedracht. Het tegenovergestelde van: Man en vrouw zijn één.

De mans-moer is de duvel oer de floer. Stadfr. Regeert eene vrouw in 't huis van haar gehuwden zoon, dan is zij eene plaag voor de schoondochter.

In mans-moer is in stront op 'e floer. In snoar is in snirt; nei hjar dead is 't in firt. Oud rijmpje. De schoondochter is (in het oog der schoonmoeder) niet veel bijzonders en wordt na haar dood niet meer herdacht dan een feest.

Hy is in man mei in rêch. Hij is een man met een (sterken) rug, hij bezit veel geld.

It is my dêr ôffallen, sei de man, do kaem er fen 't húske. Het is mij daar afgevallen (kan ook bet. tegenvallen) zei de man, toen kwam hij van het sekreet.

Dat is mar in strieman. Dat is slechts een aangekleede stroopop, een vogelverschrikker. Gezegd van iemand, die bij eene openbare verkooping van vastigheden als koper optreedt — maar voor een ander, die zich schuil houdt. Ook van iemand die bij de geboorte van een natuurlijk kind voor den eigenlijken vader in de plaats treedt. — Dy 't de heit fen 't bern hjit to wêzen, is mar in strieman.

Akkoart, sei de man, oan dy stobbe ta. Accoord, zei de man, tot aan dien (aan den weg of vaart staanden) knotwilg. Tot zoover, niet verder; mijn geduld heeft zijn grenzen.

Alles yn 't ordintlike, sei de man, en hy sette de pispot op 'e tafel. Alles naar behooren, zei de man en hij zette de nachtpot op tafel.

Hy is in man mei lange earmen. Hij is een man met lange armen, een vermogend man met vërreikenden invloed.

mealle.

Dy 't earst komt, dy 't earst mealt. Wie het eerst met zijn koren aan den molen komt maalt het eerst, wordt het eerst bediend.

Dêr is folle moster to meallen. Daar is veel mosterd te te malen; veel en velerlei is er te beredderen.

De plasse mealt him. Zijn hoofd (letterl. de hoofdschedel) maalt hem.

Do 't alles ommeald wier hie 'k yet neat. Toen alle mijne gemaakte drukte was afgeloopen had ik nog niets; mijne moeite was vruchteloos.

mês.

Ik sit mei 't mês yn 't liif. Ik zit met een mes in mijn lijf. Ik ben in zorg en angst.

Pas op, dat dy skrabhâns dy net onder 't mês kriget. Zorg dat die geldschraper je niet onder het mes krijgt. (Hij is een onzachte barbier).

Wy scille dêr mar gjin mësseen om lûke. Wij zullen daar maar geen messen om trekken, er niet om twisten, veel minder vechten. (Ik wil maar in uwen wil of zienswijze berusten).

miel.

Wy habbe 't miel efter 'e knopen. Wij hebben het maal achter de knopen, het eten gedaan.

It wirdt dy for in miel tarekkene. Het wordt je voor een maal toegerekend; dus eet maar goed.

Hy is ticht op syn warmmiel. Hij is dicht op zijn afscheidsmaal: zal binnenkort moeten verhuizen.

It is moster nei de mieltiid. Het is mosterd na den maaltijd, het komt te laat.

minske.

In minske is sa lang as syn fiem. Een mensch is zoo lang als zijn vadem (zijne beide armen horizontaal uitgestrekt).

Pompen en seagjen is minskepleagjen. Pompen en zagen is menschenplagen.

In minske het gjin tearder plak as de bûse. Een mensch heeft geen teederder (gevoeliger) plek dan zijne beurs.

Dy dokter kin in minske iepen en ticht meitse. Die dokter kan een mensch open en weer dicht maken; hij is een zeer bekwaam geneesheer.

Gjin minske is onbilekke of onbikibbe bleaun. Geen mensch is onbelaakt of onbekeven gebleven. — Troost voor iemand die gelaakt of berispt wordt.

In liddich minske is in divels-earkessen. Een ledigioopend mensch is des duivels oorkussen, vervalt licht tot kwaaddoen.

moade.

De moade moat men nei, al scil 't himd boppe de broek (de rôk). De mode moet men volgen, al zal het hemd boven den broek (den rok) worden gedragen.

Alde moade wirdt wer nij. Oude mode wordt weer nieuw.

„Ik hâld my oan 't alde”, sei de boer, den kom ik fensels wer yn 'e moade. Ik houd mij aan het oude, zei de boer, zoo kom ik van zelf weer in de mode, — omdat oude (verouderde) moden dikwijls weer nieuw worden.

moai.

Alle moaijens is gjin deugd. Al het uiterlijk mooie is geen degelijkheid. Dit sprw. wordt meest gebezigd als iemand vrijt of trouwt met een meisje, dat niet uitmunt door uiterlijke schoonheid.

Allyk as in oar is net moai; oars as in oar is moai. Alles (te doen en te hebben) gelijk anderen, dat is niet mooi; anders dan anderen is mooi.

moatte (moeten).

Min moat prate en breidsje tagelyk. Men moet praten en breien tegelijk, — den tijd uitzuinigen.

Hy moat fen 'e konsjinsje snijd wirde. Hij moet van het geweten worden geamputeerd, om bv. een goede handelaar in oude paarden of iets dergelijks te kunnen zijn.

Hy moat syn gálle ris útspuije. Hij moet zijne gal eens uitspuwen, de bitterheid zijns gemoeds eens in woorden uitspreken.

Hy moat syn túltsjes út túlje. Hij moet zijne jeugdige vroolijkheid uitspelen — om tot bedaardheid te komen.

Men moat fen in fear gjin balke meitse. Men moet van een veder geen balk maken, niet zwaartillend zijn.

Hy moat fen 'e ribben tarre. Hij moet van zijne ribben teeren (als hij geen voedsel krijgt); hij moet inteeren als zijnde tijdelijk zonder inkomsten.

Ik moat him op'e lije side oankomme. Ik moet hem op de luwe zijde aankomen, hem vleijend in zijne zwakke zijde tasten om mijn doel te bereiken.

As in ding op 't heechst is, moat it keare, bûge of barste. Wanneer eene zaak op het hoogste is, moet zij keeren, buigen of bersten.

Dy 't lúdst geit, moat jamk gaust ritsje. Wie het hardste schreeuwt, moet dikwijls het spoedigste aftrekken.

Dat moat onder 'e bálken bliuwe. Dat moet onder de huisbalken blijven; er moet geen ruchtbaarheid aan worden gegeven.

Dy 't de treppen skienmeitse wol, moat fen boppen bi-gjinne. Wie de trap wil schoonmaken, dient van bovenaf te beginnen. Wie de maatschappij wil verbeteren, vange bij de hoogere standen aan.

Scil de rogge goed hadde syn tier,
Den moat se Maeije stean yn'e ier.

Men moat yen for de skyn allike folle mije as for de died. Men dient den schijn des kwaads even zooveel te vermijden als het kwaad zelf.

Hy moat op 'e pynbank. Hij moet op de pijnbank; hij heeft iets moeilijks door te staan, b.v. een examen, een ernstig verhoor, enz.

Men moat onderskie hálde twisken de skúrre en de poeskeamer. Men behoort onderscheid te houden tusschen de schuur en de werk- en kookplaats der vrouwen, n.l. bij den boer. (Doe alles, waar en zoo het behoort).

Dy't hwet útpakke wol, moat earst in pak ha, dêr 't hwet yn sit. Wie iets wil uitpakken, moet eerst een pak hebben waar iets in zit. Wil iemand iets voor den dag brengen, b.v. als redenaar, schrijver of dichter, dan moet hij toegerust zijn met kennis en bekwaamheid.

Dat moat yn 'e krante! Dat moet noodzakelijk in de krant, omdat het iets buitengewoons is, b.v. wanneer een gierigaard eens mild is geweest.

Me moat de skonken net to heech optille. Men moet niet te hoog stappen, niet te veel vertooning van grootheid maken.

Dy't net sterk is, moat slim wêze. Wie niet sterk is, moet slim zijn.

Men moat wol ris hwet sémansskip brûke. Men dient wel eens wat zeemansdhap(-kunst) te gebruiken, zich naar de omstandigheden te schikken.

Hy moat mei izeren hânskoen oantaest wirde. Hij moet met ijzeren handschoenen worden aangepakt, streng worden geregeerd om hem tot zijn plicht te noodzaken.

In bytsje seardwaen moat men útstean kinne. Een weinig pijn moet men kunnen doorstaan, een weinig tegenspoed of moeilijkheid kunnen trotseeren.

mûle.

Hy praet himsels de mûle (noas) foarby. Hij praat zichzelf den mond (neus) voorbij, spreekt onbedachtzaam, zichzelf tegen — of in zijn eigen nadeel.

Hoske mûle en trouwe hannen, mogge wanderje troch alle lannen. (Oud.) Oprechte mond en getrouwe (eerlijke) handen mogen wandelen door alle landen.

De mûle giet hjar as in Lazarus-klap. De mond gaat haar als een Lazarusklep. Zij is een snapster.

In swiete mûle is in djippe kûle. Een zoete mond (de mond van een smuller(st)er) is een diepe kuil, die veel kan verzwelgen.

De wyn yn 'e holle makket faek in gek yn 'e mûle. De wijn in het hoofd maakt dikwijls een gek in den mond.

Hwet kin de mûle al folle sprekke, dat it hert net tinkt.

Wat kan de mond al veel spreken, dat het hart niet denkt, waarmee het hart niet instemt. Ook: De mûle seif wol ris hwet, dat bûten 't hert omgiet. De mond zegt wel eens iets, dat buiten het hart om gaat, dat niet van harte gemeend is.

Dat nimme jy my út de mûle. Dat neemt gjij mij uit den mond; ik zoude juist hetzelfde zeggen, wat gjij daar zegt; ik stem met u in.

Nearne fleane yen de brette douwen yn 'e mûle. Nergens vliegen iemand de gebraden duiven in den mond. Overal moet men werken voor den kost.

Hy (hja) jowt de mûle tofolle wille. Hij (zij) doet zijn (haar) mond te veel plezier, geeft te veel aan zijn (haar) praatzucht toe, zegt wel eens iets, dat onaangenaamheden veroorzaakt.

De biten wirde him yn 'e mûle gear teld. De brokken, die hij eet, worden geteld. Het hem karig toebedeelde voedsel wordt hem nauwelijks gegund.

Hy (hja) praet syn (hjar) deihier ta de mûle út. Hij (zij) praat zijn (haar) dagloon den mond uit, verspilt den tijd met praten en verzuimt zijn (haar) werk.

Men kin alle mûlen net stopje. Men kan niet alle monden stoppen; kwaadspreken en achterklap is niet te beletten.

mûs.

Dat is de mûs yn 'e moalpûde. Dat is de muis in den meelzak. Een te groote hoed of muts op een klein hoofd.

Hy is dêr sa thûs as in mûs yn 'e spyskeamer. Hij is daar zoo tehuis (op zijn gemak) als de muis in de spijkast.

De mûzen lizze dêr dea foar 'e spine. De muizen liggen daar dood voor de spijkast; het is daar een sober huishouden. Meest gezegd van kale deftigheid.

As hy liik wirdt is der yet gjin dea mûs bang. Wanneer hij (de nietsbeduidende) boos wordt is er nog geen doode muis bang.

Hy siket mûzenesten. Hij zoekt muizenesten, uitvluchten, voorwendsels om zich van iets af te maken.

net. (niet).

Net jy'kje, net joukje, net hoedtsjelichte. Niemand gjij of u

noemen en (bij 't groeten) geen hoed afnemen. Afkeerig van pluimstrijkerij als een ouderwetsche Fries.

Net yn in holders-nêst omriere. De hand in geen wespen-nest steken.

Dêr jokket it my net. Daar jeukt het me niet; voor zoo iets ben ik niet te spreken, b.v. geld af te staan voor iets waar ik geen voordeel in zie.

Spjeldesikers en sterrekikers binne beide de rjuchte net. Speldezoekers (die steeds naar den grond kijken) en sterrekijkers (steeds in de lucht starende) zijn beide de rechte lui niet.

Hy skeint syn koken net. Hij schendt zijne keuken niet, hij ziet er welgedaan uit.

Onder kape en dek ôfleverje, net yn 't losse helter. Een kostbaar paard wordt bij verkoop afgeleverd onder kap en dek (fraai opgetuigd); niet in het losse halster, zooals een paard van minder waarde. Overdr. wordt eene bruid yn 't losse helter ôfleverde, wanneer ze geen bruidschat meê krijgt.

Earen mocht ik net, letter dochte ik net. Weleer had ik geen lust (tot werken), later deugde ik nergens voor.

It is net sa 't skynt, mar sa 't men 't bifynt. Het is niet zoo als het schijnt, maar zoo als men het bevindt. Schijn en wezen verschillen.

Net koarje earst wé biste. Niet gaan braken vóór ge u onwel gevoel. Geen zuchten en jammerklachten eer de nood er is.

Hy mei syn eigen swit net rûke. Hij ruikt niet gaarne zijn eigen zweet; hij is lui.

Dêr leit net in strie oerdwars. Daar ligt geen strootje dwars, het is daar alles even netjes en zindelijk.

Hy scil my net in strie yn 'e wei lizze. Hij zal mij geen stroo in den weg leggen. Hij zorgt steeds mij in niets te hinderen.

Hy is net op gatsjepanne (of op 'e ljedder) sâltten, — de piket is him net ontoean. Hij is niet op de vergiettest (of op een ladder) gezouten; de pekelt is hem niet ontloopen. Hij heeft een helder hoofd.

Pak mar ta, mar my net yn 't hier. Tast vrij toe, maar

mij niet in de haren. Boertend gezegde van een gastheer bij het begin der maaltijd.

Pak mar oan! it is dyn moer net. Pak maar aan (dat werk of voorwerp), het is je moeder niet. Sta niet te dralen.

Dêr wirdt net lûd fen roppen. Daar wordt niet hard van geroepen, niet bijzonder op geroemd.

Meitse dat de gies wys, mar my net. Tracht zulke dwaasheden de ganzen wijs te maken — mij niet!

It stekt sa nou net as in hânfol spjelden. Het steekt niet zoo nauw als een handvol spelden, het laat wel eenige spelling toe.

Dou mast se net brúnder bakke. Je moet ze niet bruiner bakken, je leugens maar niet sterker kleuren.

Hy is net forrotte — al stjonkt er hwet (wordt er soms boertig aan toegevoegd). Hij is niet onnoozel, wel helder van hoofd en berekend voor den strijd des levens.

Myn hearring bret hjir net. Mijn haring braadt hier niet. Het gaat hier niet naar mijn wensch.

Al hwet siik is stjert net. Al wat ziek is sterft niet. Al zijn iemands zaken in ongunstigen toestand, daarom behoeft hij nog niet verloren te zijn.

Siikje dêr 't is en dêr 't net is. Het zoek geraakte zoeken waar het is en waar het niet is — juist omdat men niet weet waar het is.

Dêr wirdt net swier oer tild. Die zaak wordt licht opgenomen.

Dy 't glêd is freest de roskaem net. Wie glad (van huid) is vreest de roskam niet. Met een zuiver geweten ducht men geen nauw toezicht.

Wy scille net út to swyljen. Wij zullen niet uit zweelen gaan; wij hebben geen haast, dus laat ons het bedaard aanleggen.

Hy scil yn trije terminen bitelje: nou net en den net en noait net. Hij zal in drie termijnen betalen: nu niet en dan niet en nooit (niet). (*Nooit niet*, dubbele ontkenning, in 't Hollandsch onbekend, wordt in het Friesch dikwijls gezegd).

Hij stekt it net onder stoellen en banken. Hij steekt,

verstopt het niet onder stoelen en banken, is niet terughoudend met hetgeen hij weet of denkt — integendeel nog al uitgelaten.

Dat skoert net út. Dat (genaaide) scheurt niet (brekende) los. Fig. Dat is vast en zeker, eene ontegenzeggelijke waarheid.

Hja ginne him net hwet se útsmife. Zij gunnen hem zelfs hunne uitwerpselen niet.

Hy is net fen jister. Hij is niet van gisteren: hij weet wel wat er in de wereld te koop is. Misschien met het oog op het bijbelwoord: „Wij zijn van gisteren en weten niets”.

Iepenbiere saken hoeve net biwiisd. Openbare zaken behoeven geen bewijs.

Hy wol de stringen net stiif lúke. Hij wil de trekzeelen niet stijf (strak) trekken, zich niet inspannen voor het werk.

It is him mei in simmertwjrre net oanwaeid. Het is hem met een zomer-dwarlwind niet aangewaaid. Hij heeft zijne kennis en bekwaamheid niet zonder studie en oefening verkregen.

Van een meisje, dat zich heeft laten bezwangeren en zegt niet te weten door wien, wordt gezegd: Kom, dat is koal; it is hjar fen de noardewyn net oan-waeid.

Immen het him sels net yn 'e skeppe hawn. Woordspeling van skeppe subst. = scliup met skepper. Er wordt ook gezegd: Immen het syn eigen skepper net wést. — Vergoelijkend gezegd van personen die schaarsch bedeed zijn met welgemaaktheid of uiterlijke schoonheid.

noas.

Hy set my in bril op 'e noas. Hij zet mij een bril op den neus, betinnert mij het licht of het vrije uitzicht door mijne vensters.

Dou mast nooit fen „hê!” sizze, ear 't er dy in protter op 'e noas skyt. Je moet nooit zeggen: „Ba! hoe leelijk!” vóór dat er je een spreeuw op den neus drijt.

Hy stiet syn noas. Hij stoot zijn neus; wordt niet zeer heusch of afwijzend ontvangen.

Byt my de noas net ôf; myn oansicht scoe der mei skeind wêze. Bijt mij den neus niet af, mijn aangezicht zou

er door geschonden zijn. Bespotting van toegevoegde smaaderedenen.

Ik scil dy in oar gat troch de noas boarje. Ik zal u een ander gat door den neus boren, mij nog gevoeliger op u wreken.

Dat giet syn noas foarby. Dat gaat zijn neus voorbij, dat genoeg, dat voordeel ontgaat hem, wordt hem niet toegestaan.

Mienst my? Den mienst (it út-eintsje fen) myn noas ek. Meent, bedoelt, ge mij? Dan bedoelt ge (het uiterste eindje van) mijn neus met-een. Schertsend antwoord op een vraag of uitval, die men niet wil beantwoorden.

Daer 't rook is, is ook vuur, sei Ulespegel, en hy stiek de noas yn in dongbult. Waar rook (stank) is, is ook vuur (drek), zei Uilenspiegel en stak zijn neus in een mesthoop. Rook is in 't Landfriesch *reuk*, *geur*; in 't Stadfr. *rook* en *reuk* beide.

It bern het gjin oare noas. Het kind heeft geen anderen neus. De zaak is niet anders.

Hy siket mei de noas en de eagen ta. Hij zoekt met den neus en de oogen dicht. Hij zoekt onnauwkeurig, ziet wat hij zoekt over 't hoofd.

Hy sjucht op 'e noas. Hij kijkt op zijn neus, is beteuterd, teleurgesteld.